

Trefzekerheid CPB-ramingen 1991-2020

In de periode van 1991 tot en met 2020 heeft het CPB de bbp-groei voor het lopende jaar niet systematisch onderschat of overschat. Voor een aantal economische grootheden, zoals de volumeontwikkeling van bbp en consumptie, is de raming trefzekerder in de jaren van 2010 tot en met 2019 dan in de jaren 1991-2008.

In deze trefzekerheidsanalyse worden de CEP- en MEV-ramingen van 1991 tot en met 2020 vergeleken met realisatiecijfers, om de inherente onzekerheid rondom de ramingen te illustreren.

1 Inleiding en samenvatting

Sinds 1994 heeft het CPB elk kwartaal een raming voor de Nederlandse economie voor het lopende en het komende jaar gepubliceerd. De meeste aandacht gaat uit naar het *Centraal Economisch Plan* (CEP) dat in maart verschijnt, en de *Macro Economische Verkenning* (MEV) van september. In trefzekerheidsanalyses vergelijkt het CPB de in het verleden gepubliceerde ramingen met de realisaties. Er zijn verschillende oorzaken voor afwijkingen van de ramingen ten opzichte van de realisatiecijfers, waardoor een bepaalde mate van onzekerheid onvermijdelijk is. Het doel van de trefzekerheidsanalyse is om de inherente onzekerheid rondom de ramingen te illustreren en daarnaast om mogelijke verbeterpunten in het ramingsproces op te sporen.

In de [MEV 2022](#) wordt in een tekstkader ingegaan op de trefzekerheid van de CPB-raming voor de volumegroei van het bruto binnenlands product (bbp). Dit achtergronddocument geeft een nadere onderbouwing van de trefzekerheidscijfers in dat tekstkader. Daarbij kijken we naar verschillende deelperiodes, en naar het crisisjaar 2009 en coronajaar 2020 in het bijzonder. Naast de bbp-ontwikkeling illustreren we de trefzekerheid van de volumeontwikkeling van drie bestedingscategorieën die we elk kwartaal ramen, namelijk de particuliere consumptie, de uitvoer en de investeringen van bedrijven. Daarnaast besteden we aandacht aan de trefzekerheid van andere economische grootheden, zoals de consumentenprijsindex (CPI), de werkloosheidsvoet en het EMU-saldo. Vanwege de koppeling van het budget voor ontwikkelingshulp, ofwel ‘*Official Development Assistance*’ (ODA), aan de raming voor het bruto nationaal inkomen, is ook deze grootheid meegenomen in de analyse.

Een grote bron voor onzekerheid rondom de CPB-ramingen zit in de aannames omtrent de ontwikkeling van exogene factoren. Uit eerder CPB-onderzoek¹ blijkt onder andere dat de onzekerheid rondom het internationale beeld de belangrijkste verklaring is voor ramingsonzekerheid. Het voorspellen van internationale economische grootheden, zoals de relevante wereldhandel, is op zichzelf al lastig, maar niet te voorziene gebeurtenissen, zoals terroristische aanslagen of een pandemie, bemoeilijken dit nog verder. Daarnaast vormt overheidsbeleid een bron van onzekerheid voor de ramingen. Nieuwe beleidsvoornemens voor het lopend of komend jaar zorgen per definitie voor een afwijking. Ook kan beleid beïnvloed worden door de ramingen, bijvoorbeeld als de lasten worden verlicht om het koopkrachtbeeld te ‘repareren’.

Bij deze trefzekerheidsanalyse vergelijken we de CPB-ramingen met de definitieve realisatiecijfers van het CBS.² Daarin schuilt een andere bron van ramingsonzekerheid. Bij het maken van de ramingen spelen de voorlopige CBS-cijfers een belangrijke rol. Wanneer de MEV in september gepubliceerd wordt, wordt gebruik gemaakt van informatie over de eerste twee kwartalen van het lopende jaar. Worden deze voorlopige cijfers vervolgens bijgesteld, dan zal dit verschil zichtbaar worden bij een vergelijking van de raming met definitieve realisatiecijfers (zoals in dit onderzoek). Dat geldt dus met name voor de ramingen voor het lopende jaar. Deze zijn trefzekerder wanneer ze worden vergeleken met de voorlopige realisatiecijfers (zie tekstkader).

De trefzekerheid van CPB-ramingen wordt geanalyseerd aan de hand van de **gemiddelde ramingsafwijkingen** en de **gemiddelde absolute ramingsafwijking**. De eerste bekijkt of in de raming de economische grootheid systematisch overschat of onderschat wordt. We vinden dat de ramingen van bbp-groei systematisch niet veel te hoog of te laag zijn, maar in afzonderlijke jaren komen (onvermijdelijk)

¹ Zie Lanser, D. en H. Kranendonk, 2008, Investigating uncertainty in macroeconomic forecasts by stochastic simulation, CPB Achtergronddocument ([link](#)).

² De definitieve realisatiecijfers worden door het CBS 2,5 jaar na afloop van een jaar vastgesteld. Voor de jaren 2019 en 2020 zijn nog geen definitieve realisaties beschikbaar. Voor deze jaren worden de voorlopige CBS-cijfers gebruikt.

ramingsafwijkingen voor. Het coronajaar 2020 is in dat opzicht een treffend voorbeeld. De tweede maatstaf is een indicatie van de trefzekerheid van de raming, die het verschil tussen raming en realisatie weergeeft ongeacht of het om een over- of onderschatting gaat. De gemiddelde absolute ramingsafwijking neemt voor alle economische grootheden af naarmate de ramingshorizon korter wordt, en is dus het kleinst bij de MEV voor het lopende jaar. Voor een aantal economische grootheden, waaronder de volume-ontwikkeling van bbp en consumptie, is deze maatstaf in de periode van 2010 tot en met 2019 lager dan in de jaren 1991-2008. Dat wil zeggen dat de ramingen over tijd, met uitzondering van 2020, trefzekerder zijn geworden.

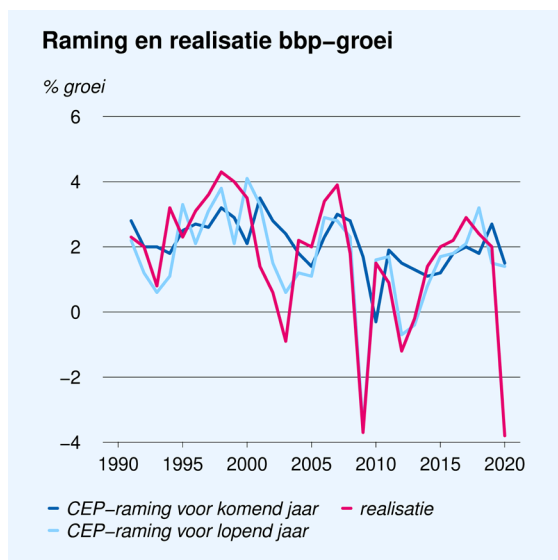
2 Bbp-ontwikkeling en componenten

In deze sectie belichten we de trefzekerheid van de CPB-ramingen voor de volume-ontwikkeling van het bbp en drie componenten van het bbp. Kleine afwijkingen bij het ramen van de bbp-groei kunnen namelijk het gevolg zijn van grotere afwijkingen bij de componenten waaruit het bbp is opgebouwd. Daarbij kijken we zowel naar de gemiddelde ramingsafwijking, ofwel in hoeverre onder- of overschatten we systematisch, als ook naar de gemiddelde absolute ramingsafwijking, die een indicatie is van hoe trefzeker de raming is. Voor verschillende deelperiodes wordt de gemiddelde absolute ramingsafwijking berekend, die inzichtelijk maakt of de ramingen trefzekerder zijn geworden over tijd.

2.1 Bbp-volume

De CEP-raming voor de ontwikkeling van het bbp-volume in het lopende jaar is over het algemeen trefzekerder dan de CEP-raming voor het komende jaar. Figuur 2.1 laat zien dat de CEP-raming voor het lopende jaar vrij dicht bij de realisatie zit. Een voorbeeld is de recessie in 2009, die in maart 2008 nog niet geraamd werd, maar in maart 2009 wel. Verder zien we dat de ernst van de coronacrisis in het CEP van 3 maart 2020 nog niet was voorzien. Uit de figuur kunnen we daarnaast concluderen dat een meerjarige periode van over- of onderschatting niet uniek is. In tijden van hoogconjunctuur, zoals de jaren 1997-2000, zijn de ramingen vaak te pessimistisch. In perioden van laagconjunctuur, bijvoorbeeld in de periode van 2001 tot en met 2003, waren ze juist te optimistisch.

Figuur 2.1 CEP-ramingen en realisatie³ van bbp-ontwikkeling (1991-2020)

De gemiddelde ramingsafwijking van de CEP-raming van de bbp-groei in het lopende jaar was 0,0%-punt. Dat wil zeggen dat de economische groei niet systematisch over- dan wel onderschat wordt. Bij de CEP- en MEV-ramingen voor het komende jaar overschatten we de economische groei gemiddeld met respectievelijk 0,4 en 0,3%-punt, zo blijkt uit kolom 1 van tabel 2.1. De uitzonderlijke jaren 2009 en 2020 zijn daarin een belangrijke factor. Wanneer we die jaren buiten het gemiddelde laten (kolom 4), zien we dat de economische groei bij de MEV voor het komende jaar gemiddeld niet over- of onderschat wordt. Wat verder opvalt is dat de gemiddelde ramingsafwijking bij de MEV voor het lopende jaar negatief is. Dat heeft onder andere te maken met bijstelling in de definitieve realisatiecijfers van het CBS (zie tekstkader). Daarnaast zien we in kolom 3 dat de gemiddelde ramingsafwijking voor de periode van 2010 tot en met 2019 wel 0,0%-punt is. Vooral in eerdere jaren (kolom 2) onderschatten we de economische groei meer.

De gemiddelde absolute ramingsafwijking geeft een beter beeld van de nauwkeurigheid van de ramingen. Een kleine gemiddelde afwijking kan namelijk gepaard gaan met grote over- en onderschattingen, die elkaar compenseren. De gemiddelde absolute ramingsafwijking geeft aan hoe groot het verschil tussen raming en realisatie gemiddeld is, ongeacht of het een overschatting of onderschatting betreft. In het onderste gedeelte van tabel 2.1 zien we dat de gemiddelde absolute ramingsafwijking bij het CEP voor het komende jaar 1,4%-punt is. Deze neemt af tot 0,7%-punt naarmate de ramingshorizon korter wordt. Wanneer we kolom 2 en 3 vergelijken, dan valt op dat, met name voor de ramingen in het lopende jaar, de gemiddelde ramingsafwijking in de recente jaren lager is dan daarvoor. Ook in figuur 2.1 is zichtbaar dat de ramingen, met uitzondering van 2020, in de laatste 10 jaar trefzekerder zijn dan voorheen.

³ Het realisatiecijfer in alle figuren in deze publicatie is het definitieve NR-cijfer, behalve voor 2019 en 2020 waarvoor alleen voorlopige NR-cijfers beschikbaar zijn.

Tabel 2.1 Trefzekerheid volumegroei bbp (1991-2020)

	1991-2020	1991-2008	2010-2019	1991-2019 excl. 2009
Gemiddelde ramingsafwijking ⁴ (%-punt)				
CEP, komend jaar	0,4	0,1	0,1	0,1
MEV, komend jaar	0,3	-0,1	0,1	0,0
CEP, lopend jaar	0,0	-0,2	-0,1	-0,2
MEV, lopend jaar	-0,2	-0,3	0,0	-0,2
Gemiddelde absolute ramingsafwijking (%-punt)				
CEP, komend jaar	1,4	1,1	1,1	1,1
MEV, komend jaar	1,3	1,1	0,9	1,0
CEP, lopend jaar	0,9	0,9	0,5	0,8
MEV, lopend jaar	0,7	0,7	0,5	0,6

⁴ Een negatief getal duidt op onderschatting.

Gevoeligheid voor realisatiecijfers

Een bron van ramingsonzekerheid is de bijstelling van de realisatiecijfers in de Nationale Rekeningen door het CBS. Bij de raming maakt het CPB gebruik van de beschikbare kwartaalcijfers. Voordat de MEV wordt gepubliceerd, is er voor het lopende jaar al informatie beschikbaar over de eerste twee kwartalen. Wanneer deze voorlopige cijfers naderhand worden bijgesteld, is bij de raming van het ‘verkeerde’ cijfer uitgegaan. Dit beïnvloedt de raming zowel via de overloop (a) als via de endogene doorwerking van de realisatiecijfers in het model. In het verleden zijn de voorlopige cijfers bij de definitieve vaststelling gemiddeld opwaarts bijgesteld. Dat roept de vraag op of de gemiddelde ramingsafwijking lager is wanneer de CPB-ramingen worden vergeleken met de voorlopige realisaties in plaats van de definitieve realisaties.

Wanneer de CPB-raming wordt afgezet tegen voorlopige realisaties uit de jaarcijfers van de Nationale Rekeningen, is de gemiddelde ramingsafwijking bij het CEP en de MEV gemiddeld 0,0%-punt. Vergeleken met de definitieve cijfers is er bij de ramingen voor het lopende jaar sprake van een gemiddelde onderschatting. Dat is logisch aangezien de realisatiecijfers gemiddeld opwaarts worden bijgesteld. Het CPB anticipeert namelijk niet op aanpassingen die naderhand bij de definitieve cijfers worden doorgevoerd. Ook de gemiddelde absolute ramingsafwijking is wat lager wanneer we vergelijken met voorlopige NR-cijfers. Opvallend is dat de economische groei bij het CEP en de MEV voor het komende jaar wel meer wordt overschat, wanneer we vergelijken met voorlopige NR-cijfers.

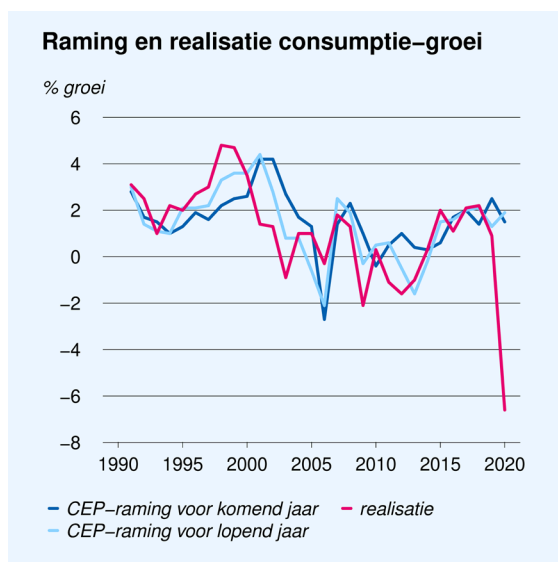
Tabel 2.2 Trefzekerheid CPB-ramingen, afgezet tegen definitieve en voorlopige realisatiecijfers (1991-2018)

	T.o.v. definitieve NR-cijfers	T.o.v. voorlopige NR-cijfers
Gemiddelde ramingsafwijking (%-punt)		
CEP, komend jaar	0,2	0,4
MEV, komend jaar	0,1	0,3
CEP, lopend jaar	-0,2	0,0
MEV, lopend jaar	-0,2	0,0
Gemiddelde absolute ramingsafwijking (%-punt)		
CEP, komend jaar	1,3	1,3
MEV, komend jaar	1,2	1,1
CEP, lopend jaar	0,8	0,7
MEV, lopend jaar	0,7	0,5
Noot: Voor de jaren 2019 en 2020 zijn er alleen voorlopige realisatiecijfers beschikbaar, daarom bekijken we alleen de periode van 1991 tot en met 2018.		
(a) Met overloop wordt het verschil bedoeld tussen het niveau van een variabele aan het eind van het jaar en het gemiddelde jaarniveau van die variabele.		

2.2 Consumptie, uitvoer en investeringen

De volumegroei van particuliere consumptie is in de loop der tijd nauwkeuriger geraamd, behalve in 2020. In figuur 2.2 is zichtbaar dat de ramingsafwijking met name in de jaren tussen 1997 en 2003 vrij groot was, en dat deze in de jaren daarna kleiner werd. Dat komt mede doordat de volatiliteit van de consumptiegroei is afgenomen. Het verschil tussen de CEP-raming, voor zowel het komende als het lopende jaar, en de realisatie in 2020 is echter behoorlijk groot, omdat we begin maart 2020 de omvang van de coronapandemie nog niet voorzagen. Net als bij bbp-groei valt ook hier op dat de raming meer richting het gemiddelde tendeert. In perioden waarin de consumptiegroei erg hoog is, net voor 2000, onderschatten we deze, en we overschatten de volume-ontwikkeling van de consumptie in de jaren 2000-2003 wanneer die flink lager is.

Figuur 2.2 CEP-ramingen en realisatie van volume-ontwikkeling van consumptie

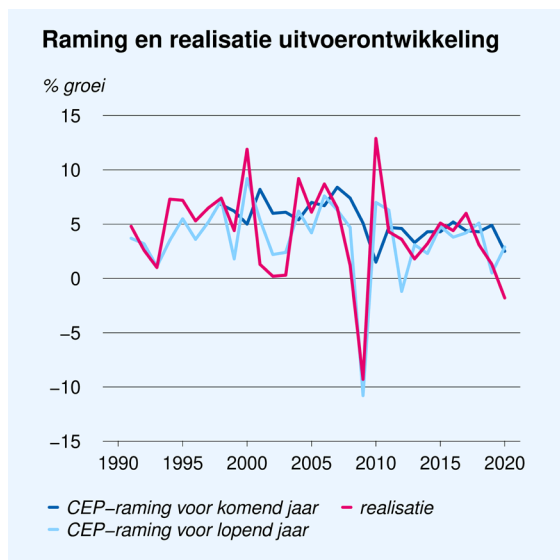
Bij het CEP en de MEV voor het komende jaar wordt de consumptiegroei gemiddeld overschat (kolom 1 van tabel 2.3). Zonder de jaren 2009 en 2020 blijft er van de gemiddelde ramingsafwijking voor het CEP voor het komende jaar nog maar 0,1%-punt over. In de periode van 1991 tot en met 2008 was de gemiddelde ramingsafwijking niet heel groot, maar was er sprake van grotere over- en onderschattingen. De gemiddelde absolute ramingsafwijking in deze periode was bij het CEP voor het lopende jaar bijvoorbeeld 1,0%-punt, terwijl die in de recente jaren tot en met 2019 nauwkeuriger geraamd is met een gemiddelde absolute afwijking van 0,6%-punt.

Tabel 2.3 Trefzekerheid volumegroei particuliere consumptie (1991-2020)

	1991-2020	1991-2008	2010-2019	1991-2019 excl. 2009
Gemiddelde ramingsafwijking (%-punt)				
CEP, komend jaar	0,5	-0,1	0,5	0,1
MEV, komend jaar	0,4	-0,2	0,4	0,0
CEP, lopend jaar	0,3	-0,1	0,2	0,0
MEV, lopend jaar	-0,1	-0,3	0,2	-0,1
Gemiddelde absolute ramingsafwijking (%-punt)				
CEP, komend jaar	1,6	1,4	1,1	1,3
MEV, komend jaar	1,5	1,3	1,1	1,2
CEP, lopend jaar	1,1	1,0	0,6	0,8
MEV, lopend jaar	0,6	0,6	0,5	0,6

Bij de CEP-raming voor het lopende jaar zijn we over het algemeen vrij trefzeker in het ramen van de uitvoerontwikkeling. Figuur 2.3 toont dat de grote pieken en dalen in de cijfers niet altijd werden opgepakt door de CEP-raming voor het komende jaar, maar dat die een jaar later wel in de raming werden meegenomen. In de bovenste helft van tabel 2.4 zien we dat de uitvoergroei in de ramingen voor het komende jaar gemiddeld worden overschat, en dat het tegenovergestelde gebeurt in de ramingen voor het lopende jaar. Bij de MEV voor het lopende jaar was de gemiddelde ramingsafwijking in de jaren 2010 tot en met 2019 gemiddeld 0,0%-punt.

Figuur 2.3 CEP-ramingen en realisatie van volume-ontwikkeling van uitvoer goederen en diensten

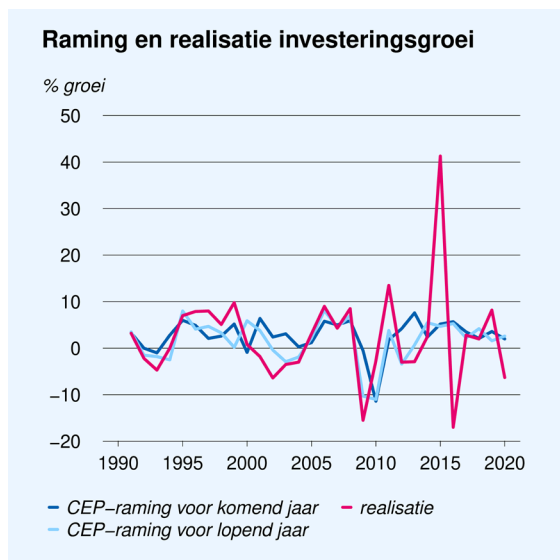
Over het algemeen worden variabelen die sterk afhangen van buitenlandse ontwikkelingen gekenmerkt door grotere absolute ramingsafwijkingen, dat geldt ook voor de uitvoergroei. De gemiddelde absolute ramingsafwijking voor de uitvoer over de periode 1991-2020 is bij het CEP voor het komende jaar 3,7%-punt. Deze neemt echter af naarmate de ramingshorizon korter wordt. De gemiddelde absolute ramingsafwijking wordt na de crisis, met name voor de ramingen voor het komende jaar, ook kleiner.

Tabel 2.4 Trefzekerheid volumegroei uitvoer (1991-2020)

	1991-2020	1991-2008	2010-2019	1991-2019 excl. 2009
Gemiddelde ramingsafwijking (%-punt)				
CEP, komend jaar ⁵	1,3	1,5	-0,4	0,6
MEV, komend jaar	0,9	0,8	-0,4	0,4
CEP, lopend jaar	-0,5	-0,5	-1,0	-0,7
MEV, lopend jaar	-0,5	-0,6	0,0	-0,4
Gemiddelde absolute ramingsafwijking (%-punt)				
CEP, komend jaar	3,7	3,9	2,3	3,1
MEV, komend jaar	3,1	2,9	2,5	2,7
CEP, lopend jaar	2,0	1,9	2,0	1,9
MEV, lopend jaar	1,3	1,4	0,9	1,2

De volume-ontwikkeling van de bedrijfsinvesteringen kent een vrij grillig verloop, en is daarom moeilijk te ramen. Net als de consumptiegroei wordt ook de investeringsontwikkeling onderschat in de jaren 1997-2000 (figuur 2.4). De dip in de periode van 2000 tot en met 2003 werd in het CEP voor het komende en lopende jaar minder goed geraamd. Daarnaast valt in de figuur op dat er in 2015 een enorme stijging van ca. 40% in de investeringen zit, die werd gevolgd door een daling van bijna 20%. Dit komt door een eenmalige grote investering in R&D in 2015 die onmogelijk te ramen is. Deze is afkomstig uit de invoer en daarom heeft dit geen consequenties voor de raming van het bbp. Beide CEP-ramingen hielden hier geen rekening mee. In tabel 2.5 laten we deze jaren daarom weg uit de berekening van de ramingsafwijkingen.

Figuur 2.4 CEP-ramingen en realisatie van volume-ontwikkeling van investeringen van bedrijven

⁵ De cijfers voor de raming van de volume-ontwikkeling van de uitvoer zijn voor het CEP voor het komende jaar pas vanaf 1998 beschikbaar.

De absolute ramingsafwijking is bij de investeringen beduidend groter dan bij het bbp en de particuliere consumptie. Dat blijkt uit het onderste gedeelte van tabel 2.5. De volatiliteit van de investeringsgroei is veel groter, en daarom is een hogere ramingsafwijking begrijpelijk. Die wordt bij de ramingen voor het lopende jaar wel kleiner, maar is gemiddeld nog steeds 2,6%-punt voor de MEV voor het lopende jaar. De ramingsafwijking voor de periode 2010 tot en met 2019 is groter dan die voor de periode voor 2009.

Tabel 2.5 Trefzekerheid volumeontwikkeling investeringen bedrijven (excl. woningen en voorraden) (1991-2020)

	1991-2020 excl. 2015/2016	1991-2008	2010-2019 excl. 2015/2016	1991-2019 excl. 2009, 2015/2016
Gemiddelde ramingsafwijking (%-punt)				
CEP, komend jaar	1,0	0,6	-0,8	0,1
MEV, komend jaar	0,6	0,2	-1,0	-0,2
CEP, lopend jaar	-0,1	0,0	-2,1	-0,7
MEV, lopend jaar	-0,4	-0,1	-1,3	-0,5
Gemiddelde absolute ramingsafwijking (%-punt)				
CEP, komend jaar	4,6	3,5	5,5	4,1
MEV, komend jaar	3,9	2,9	4,5	3,4
CEP, lopend jaar	3,4	2,7	4,3	3,2
MEV, lopend jaar	2,6	2,6	2,7	2,6

3 Andere economische grootheden

Bij het CEP en de MEV publiceren we naast een raming van de bbp-ontwikkeling en componenten daarvan, ook een raming voor andere economische grootheden. Figuur 3.1 toont de CEP-raming voor het komende en lopende jaar voor vier van deze grootheden. Dat is onder andere de groeivoet van de consumentenprijsindex, een van de indicatoren voor prijsinflatie. Daarnaast gaat de aandacht uit naar enkele niveauvariabelen, namelijk de werkloosheidsvoet en het EMU-saldo. Een bijzondere grootheid in dit rijtje is het niveau van het bruto nationaal inkomen (bni). Deze is meegenomen in de analyse vanwege de koppeling van het budget voor ontwikkelingshulp, ofwel ‘Official Development Assistance’ (ODA), aan de raming voor het bni.

De ontwikkeling van de CPI wordt over het algemeen vrij trefzeker geraamd. De gemiddelde absolute ramingsafwijking over de periode van 1991 tot en met 2020 is bij de MEV voor het lopende jaar 0,2%-punt (tabel 3.1a). Daarnaast wordt de inflatie niet systematisch over- of onderschat. Voor alle vier de ramingen ligt de gemiddelde ramingsafwijking rond de 0. In figuur 3.1 is te zien dat met name de CEP-raming voor het lopende jaar dicht in de buurt van de realisatie komt, ook voor deze jaren.

De gemiddelde ramingsafwijking van de werkloosheidsvoet is 0,1%-punt bij de MEV voor het lopende jaar, en de werkloosheid wordt daarmee gemiddeld nauwelijks onder- of overschat. Hierbij houden we rekening met de overstap van het CPB op de internationale definitie van werkloosheid.⁶ Bij het CEP en de MEV voor het komende jaar zien we wel een systematische overschatting van 0,3%-punt en 0,2%-punt (tabel 3.1b). Omdat het de raming van een niveauvariabele betreft, gebeurt het vaker dat de raming gedurende meerdere

⁶ Zie voor meer informatie over de verschillen tussen de nationale en de internationale definitie onder andere de MEV 2011 ([link](#)).

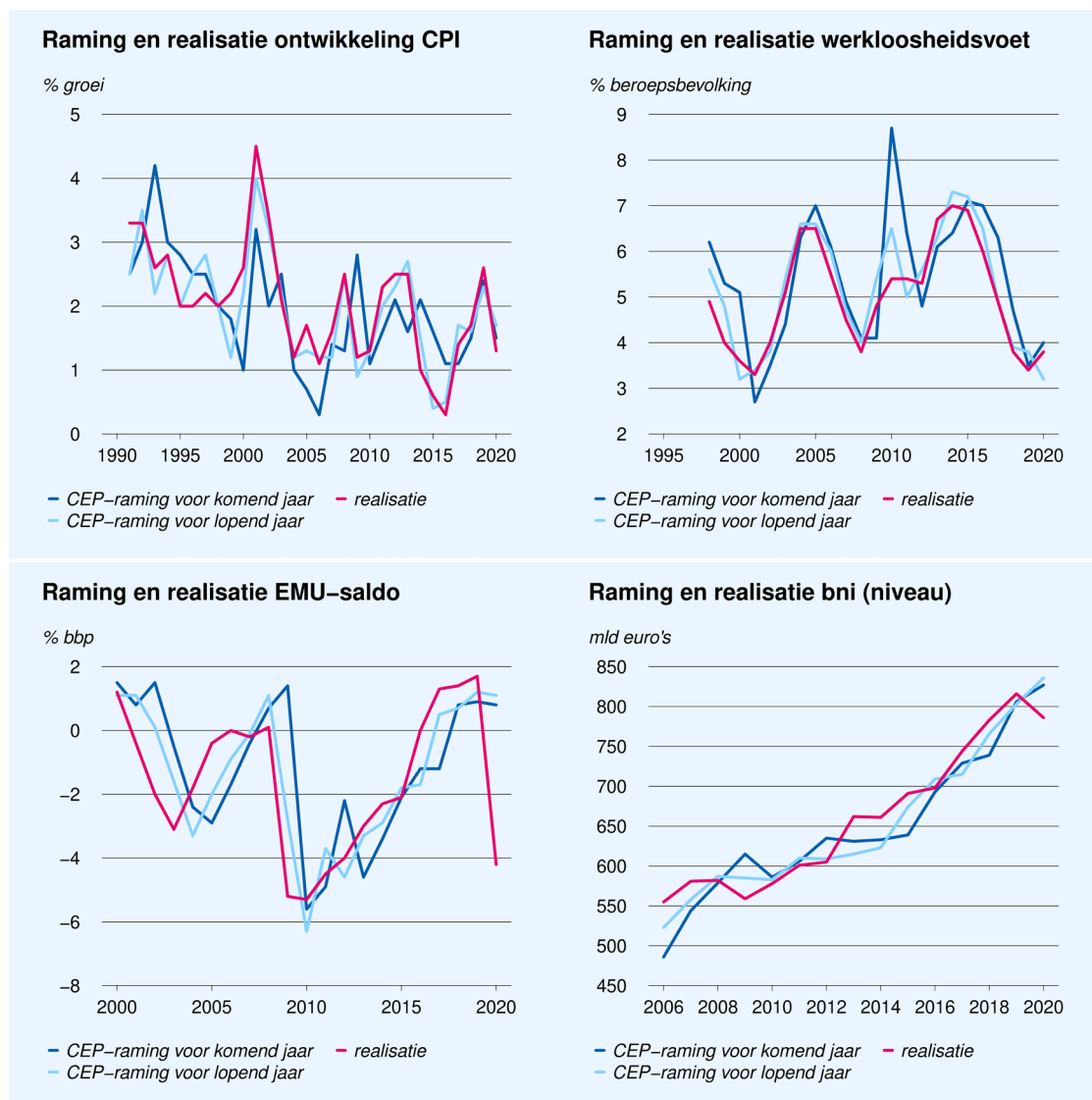
jaren een kant op afwijkt. Uit figuur 3.1 kunnen we concluderen dat de werkloosheidsraming in 2009 en 2020 vrij trefzeker was, gegeven de grotere ramingsafwijkingen voor andere economische grootheden in die jaren. In het jaar 2010 was de ramingsafwijking voor werkloosheid het grootst, daar hadden we een veel grotere toename van de werkloosheid geraamd.⁷

De CEP-raming voor het niveau van het EMU-saldo in het lopende jaar komt over het algemeen vrij goed overeen met de realisaties, maar het jaar 2020 is een grote uitzondering. In 2020 is het EMU-saldo flink gedaald vanwege de grote coronasteunpakketten die de overheid heeft opgetuigd. Dat was in de raming van maart 2020 nog onvoorzien. Het CPB neemt in de raming alleen voorgenomen overheidsbeleid mee. Het EMU-saldo is van alle variabelen het meest gevoelig voor beleidswijzigingen, omdat die direct leiden tot veranderingen in de uitgaven of inkomsten van de overheid. In dat licht is de gemiddelde ramingsafwijking voor het EMU-saldo vrij klein. Wanneer we de jaren 2009 en 2020 buiten beschouwing laten, onderschatten we in alle vier de ramingen het EMU-saldo licht. De gemiddelde absolute ramingsafwijking voor de MEV voor het lopende jaar is dan 0,7% bbp.

Bij het CEP en de MEV ligt de gemiddelde ramingsafwijking voor het bni over de periode van 2006 tot en met 2020 tussen de -2,6 en 0,8 miljard euro. Dat wil zeggen dat het niveau van het bni bij het CEP voor het komende jaar gemiddeld met 2,6 miljard euro wordt onderschat, en bij de MEV voor het komende jaar met gemiddeld 0,8 miljard euro wordt overschat. Voor alle ramingen is de gemiddelde afwijking minder dan 0,5% van het bni. In tabel 3.1d valt op dat het bni bij de MEV voor het lopende jaar met gemiddeld 1,7 miljard euro wordt onderschat. Deze onderschatting komt deels omdat de mutatie voor de ramingsjaren is onderschat en deels doordat het CBS de waarde van deze variabelen gemiddeld opwaarts bijstelde tussen de eerste publicatie en het definitieve cijfer. In figuur 3.1 zien we dat het bni-niveau in de jaren 2012-2015 werd onderschat. Daartegenover staat een overschatting in 2009 en 2020. De gemiddelde absolute ramingsafwijking is bij de MEV voor het komende jaar gemiddeld 13,2 miljard euro.

⁷ Zie voor een uitgebreide trefzekerheidsanalyse van de werkloosheid de publicatie van Adema et al., 2018, Voorspellen van de werkloosheid: kan het beter?, CPB Achtergronddocument ([link](#)).

Figuur 3.1 CEP-ramingen en realisatie van CPI-ontwikkeling, werkloosheid⁸, EMU-saldo en bni-niveau

⁸ De blauwe lijn (CEP-raming voor het komende jaar) toont de raming van de nationale definitie van de werkloosheidsvoet tot en met 2012, en de raming van de internationale definitie van de werkloosheid vanaf 2013. De roze lijn (CEP-raming voor het lopende jaar) toont de raming van de nationale definitie van de werkloosheidsvoet tot en met 2011, en de raming van de internationale definitie van de werkloosheidsvoet vanaf 2012. De grijze lijn bevat realisatiecijfers voor de nationale definitie tot en met 2011 en de internationale definitie vanaf 2012.

Tabel 3.1 Trefzekerheid CPI, werkloosheid en EMU-saldo

	Gemiddelde ramingsafwijking		Gemiddelde absolute ramingsafwijking	
	1991-2020	1991-2019 excl. 2009	1991-2020	1991-2019 excl. 2009
a) CPI-ontwikkeling (%-punt)				
CEP, komend jaar	-0,1	-0,2	0,7	0,7
MEV, komend jaar	0,0	-0,1	0,6	0,6
CEP, lopend jaar	-0,1	-0,1	0,3	0,3
MEV, lopend jaar	0,0	0,0	0,2	0,2
	1998-2020	1998-2019 excl. 2009	1998-2020	1998-2019 excl. 2009
b) Werkloosheidsvoet (% beroepsbevolking) ⁹				
CEP, komend jaar	0,3	0,3	0,9	0,9
MEV, komend jaar	0,2	0,3	0,6	0,6
CEP, lopend jaar	0,2	0,2	0,4	0,4
MEV, lopend jaar	0,1	0,1	0,2	0,1
	2000-2020	2000-2019 excl. 2009	2000-2020	2000-2019 excl. 2009
c) EMU-saldo (% bbp)				
CEP, komend jaar	0,4	-0,2	1,7	1,2
MEV, komend jaar	0,3	-0,2	1,6	1,2
CEP, lopend jaar	0,2	-0,2	1,2	0,9
MEV, lopend jaar	-0,2	-0,1	0,9	0,7
	2006-2020	2006-2019 excl. 2009	2006-2020	2006-2019 excl. 2009
d) Bruto nationaal inkomen (mld euro)				
CEP, komend jaar	-2,6	-10,5	21,9	17,8
MEV, komend jaar	0,8	-8,4	22,7	16,8
CEP, lopend jaar	0,1	-5,7	16,1	17,7
MEV, lopend jaar	-1,6	-2,0	13,2	14,8

⁹ De gemiddelde en gemiddeld absolute ramingsafwijking worden berekend door de afwijking van de werkloosheidsraming conform de nationale definitie ten opzichte van de realisatie te nemen tot de MEV 2011, en daarna de afwijking van de raming conform de internationale definitie ten opzichte van de realisatie te nemen.